

**Propozycje poprawek do projektu ustawy o zmianie ustawy
o Krajowej Radzie Sądownictwa (druk nr 219)**

1) w art. 1 po pkt 1 dodać pkt 1a w brzmieniu:

„1a) art. 10 otrzymuje brzmienie:

„Art. 10. Sędzia nie może pełnić funkcji wybieranego członka Rady przez dwie następujące po sobie kadencje.”;

Uzasadnienie:

Obecnie art. 10 ustawy o KRS przewiduje, że sędzia może pełnić funkcję wybieranego członka Rady tylko dwie kadencje. Z perspektywy niezależności KRS przepis ten należy zmodyfikować tak, aby ograniczyć nie samą łączną liczbę kadencji pełnionych przez członka Rady wybranego spośród sędziów, lecz liczbę kolejnych kadencji, podczas których dany sędzia może piastować ten mandat. Taki zakaz stanowi rozsądny kompromis między zapewnieniem braku konfliktu interesów i wykorzystywania członkostwa w KRS na rzecz zdobywania poparcia w kolejnych wyborach a ograniczeniem prawa dostępu do służby publicznej.

Jednocześnie, aby zapewnić równość wobec prawa i prawo dostępu do służby publicznej na jednakowych zasadach, zakaz pełnienia funkcji członka KRS wybranego spośród sędziów przez dwie kolejne kadencje powinien działać na przyszłość, a zatem nie dotyczyć członków obecnej KRS chcących ubiegać się o mandat członka Rady w pierwszych wyborach po wejściu w życie ustawy (zob. poprawka nr 30).

Uwaga: Poprawki nr 1 i 30 należy rozpatrywać łącznie.

2) w art. 1 w pkt 3, w art. 11f:

a) ust. 1 nadać brzmienie:

„1. Do składu Rady wybierani są, w wyborach bezpośrednich i w głosowaniu tajnym, sędziowie Sądu Najwyższego, sądów apelacyjnych, sądów okręgowych, sądów rejonowych, sądów wojskowych, Naczelnego Sądu Administracyjnego i wojewódzkich sądów administracyjnych.”

b) po ust. 1 dodać ust. 1a–1c w brzmieniu:

„1a. Mandaty członków Rady, o których mowa w ust. 1, przydziela się w sposób spełniający łącznie następujące warunki:

- 1) co najmniej jeden sędzia sądu wymienionego w ust. 1;
- 2) nie więcej niż pięciu sędziów sądu wymienionego w ust. 1;
- 3) łącznie nie więcej niż siedmiu sędziów Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego;
- 4) łącznie nie więcej niż siedmiu sędziów sądów rejonowych, sądów wojskowych i wojewódzkich sądów administracyjnych.

1b. Jeżeli przydzielenie mandatu członka Rady, o którym mowa w ust. 1, byłoby niemożliwe z powodu braku kandydatów, warunku określonego ust. 1a pkt 1 nie stosuje się.

1c. Jeżeli w dalszej kolejności przydzielenie mandatu członka Rady, o którym mowa w ust. 1, byłoby niemożliwe, kolejno odstępuje się od zastosowania warunków określonych w ust. 1a pkt 2–4.”

Uzasadnienie:

Z perspektywy konstytucyjnych i ustawowych kompetencji Rady nadreprezentacja sędziów sądów najniższych szczebli nie wydaje się właściwym rozwiązaniem. Na forum KRS rozpatrywane są sprawy dotyczące całości sądownictwa oraz sędziów wszystkich rodzajów i szczebli sądów. Dla skutecznego realizowania tych zadań i zapewnienia możliwie najwyższego poziomu obiektywizmu ważne jest, by członkowie Rady (w tym szczególnie ci wybierani spośród sędziów) posiadali różnorodne doświadczenie i reprezentowali różne środowiska. Propozycja, zgodnie z którą największa liczba członków KRS miałyby być wybierana spośród sędziów sądów najniższych szczebli, utrudni podejmowanie przez Radę wyważonych stanowisk, uwzględniających wszystkie interesy.

W szczególności w przypadku rozpatrywania kandydatur na wolne stanowiska sędziowskie niektóre decyzje KRS mogą spotkać się z oceną, że zostały podjęte przez sędziów o relatywnie mniejszym doświadczeniu. Podobnie byłoby w sytuacji, gdyby w składzie Rady zasiadali w większości sędziowie SN lub NSA. Opinia publiczna mogłaby wyrażać wtedy niepozbowione podstaw stanowisko, że na kierunek decyzji KRS mają wpływ czynniki korporacyjne. W ocenie opiniujących należy więc wykluczyć przewagę jakiegokolwiek grupy sędziów w składzie Rady.

Chcąc zatem zapewnić dalej idącą demokratyzację wyborów członków KRS spośród sędziów, proponujemy wprowadzenie bardziej elastycznego i zobiektywizowanego mechanizmu zapewniającego reprezentację sędziów dostosowaną do roli i zadań Rady. W naszej propozycji podział mandatów powinien spełniać łącznie cztery warunki:

- 1) każdej z siedmiu określonych w projekcie grup sędziów przysługuje co najmniej jeden mandat;
- 2) każdej z siedmiu określonych w projekcie grup sędziów nie przysługuje więcej niż pięć mandatów;
- 3) sędziom SN i NSA nie przysługuje łącznie więcej niż siedem mandatów;
- 4) sędziom sądów rejonowych, wojewódzkich sądów administracyjnych i sądów wojskowych nie przysługuje łącznie więcej niż siedem mandatów.

W wyniku tak skonstruowanych zasad uzyskujemy 2 317 różnych kombinacji struktury KRS. Dzięki temu w składzie Rady przewagi nie mają ani reprezentanci sądów usytuowanych najwyżej w hierarchii, ani sędziowie z sądów rejonowych, wojewódzkich sądów administracyjnych czy mniej liczebni sędziowie sądów wojskowych. Taka KRS zapewnia wewnętrzny pluralizm, odpowiednie wyważenie liczebności sędziów różnych rodzajów i szczebli sądów oraz pozwala rozwiązać zasadnicze wątpliwości co do wpływu danej grupy na rozstrzygnięcia Rady.

Wprowadzenie proponowanego modelu wymaga dwóch dodatkowych zmian:

- 1) ustalania podziału mandatów na podstawie wyników głosowania (poprawki nr 7, 9, 17) oraz
- 2) umożliwiania głosującym oddania większej liczby głosów (piętnastu), co zapewni, że większa liczba sędziów będzie miała w Radzie przedstawicieli, na których oddała swoje głosy (poprawki nr 4 i 21).

Uwaga: Poprawki nr 2, 4, 7, 9, 17 i 21 należy rozpatrywać łącznie.

3) w art. 1 w pkt 3, w art. 11f ust. 2 nadać brzmienie:

„2. Prawo wybierania członków Rady, o których mowa w ust. 1, przysługuje:

- 1) sędziom Sądu Najwyższego, sędziom sądów powszechnych, sędziom sądów wojskowych i sędziom sądów administracyjnych, pozostającym w dniu głosowania w stanie czynnym;
- 2) asesorum sądowym;
- 3) referendarzom sądowym.”;

Uzasadnienie:

W projekcie ustawy słusznie zerwano z obowiązującym do 2018 roku modelem wyborów „kurialnych”, ograniczających czynne prawo wyborcze do członków zgromadzeń ogólnych lub zebrań poszczególnych kategorii sądów i przewidujących wybór kandydatów głównie spośród członków tych organów.

Jednakże pełna demokratyzacja sędziowskiej części Rady powinna zakładać przyznanie tego prawa szerszej grupie osób o statusie równym sędziom lub do niego zbliżonym. Proponujemy zatem, by oprócz sędziów czynne prawo wyborcze przysługiwało asesorum i referendarzom sądowym, których liczebność w porównaniu do sędziów (łącznie mniej niż 3 000 osób) nie wpłynie sama w sobie na wynik wyborów, a przyczyni się do zwiększenia reprezentatywności KRS.

Naszym zdaniem przyznanie czynnego prawa wyborczego asesorum i referendarzom sądowym nie stoi w sprzeczności z przepisami Konstytucji RP. Chociaż prawdą jest, że aktualne unormowania, przewidujące wybór członków KRS spośród sędziów przez Sejm, prowadzą do niekonstytucyjnego wpływu władzy politycznej na proces powoływania sędziów i zdolność Rady do niezależnego wykonywania powierzonych jej zadań, to zgodzić się należy z poglądem, że art. 187 ust. 1 pkt 2 Konstytucji RP sam w sobie nie zabrania przyznania czynnego prawa wyborczego innym podmiotom niż tylko sędziom. Umożliwienie asesorum i referendarzom sądowym współkształtowania składu Rady nie wpłynie negatywnie na jej niezależność, ograniczy dostrzeganą od lat polaryzację wewnątrz sądownictwa oraz zapewni poczucie włączenia do środowiska osób, których dotyczą rozstrzygnięcia KRS, lub których docelowym modelem kariery jest w przeważającej większości stan sędziowski.

Uwaga: Poprawki nr 3, 8, 14, 18 i 20 należy rozpatrywać łącznie.

4) w art. 1 w pkt 3, w art. 11f po ust. 2 dodać ust. 2a w brzmieniu:

„2a. Osoba, której przysługuje prawo wybierania członków Rady, o których mowa w ust. 1, może oddać głosy na nie więcej niż piętnastu kandydatów.”;

Uzasadnienie:

Rekomendujemy, aby każdy sędzia mógł wskazać nie więcej niż 15 kandydatów – czyli tylu, ile liczy grupa członków KRS wybieranych spośród sędziów. Pozwoli to urealnić poparcie kandydatów i zwiększy poziom legitymacji Rady. W takim systemie większa liczba wyborców będzie bowiem miała w KRS członków, na których oddali oni swoje głosy. Zarazem, biorąc pod uwagę proponowany powyżej podział mandatów po ustaleniu wyników głosowania, tak wybrana Rada będzie rzeczywiście odzwierciedlać interesy i poglądy wszystkich posiadających czynne prawo wyborcze.

5) w art. 1 w pkt 3, w art. 11f po ust. 2a dodać ust. 2b i 2c w brzmieniu:

„2b. Z dniem następującym po dniu ogłoszenia wyników wyborów kadencja prezesa sądu, prezesa izby, wiceprezesa sądu, zastępcy prezesa sądu, rzecznika dyscyplinarnego lub zastępcy rzecznika dyscyplinarnego, który uzyskał mandat członka Rady, wygasa.

2c. Z dniem następującym po dniu ogłoszenia w Biuletynie Informacji Publicznej Państwowej Komisji Wyborczej listy kandydatów na członków Rady, następuje zawieszenie kandydata, pełniącego funkcje wymienione w ust. 2b, w pełnieniu czynności. Zawieszenie ustaje z dniem ogłoszenia wyników wyborów.”;

Uzasadnienie:

Rozwiązanie to uniemożliwi wykorzystywanie piastowanego stanowiska funkcyjnego w sądzie dla potrzeb uzyskiwania poparcia. Powinno to także zwiększyć uczciwość całego procesu w odbiorze zewnętrznym.

Uwaga: Poprawki nr 5, 11 i 31 należy rozpatrywać łącznie.

6) w art. 1 w pkt 3, w art. 11f:

a) ust. 3 skreślić zdanie drugie i trzecie,

b) po ust. 3 dodać ust. 3a w brzmieniu:

„3a. Jeżeli dwóch lub więcej kandydatów otrzymało równą liczbę głosów, o pierwszeństwie rozstrzyga większa liczba sądów, w których dany kandydat

uzyskał więcej głosów, a jeżeli liczba tych sądów byłaby równa – staż służbowy kandydatów, a następnie ich wiek.”;

Uzasadnienie:

Kryterium stażu sędziowskiego czy wieku nie powinno mieć decydującego znaczenia w sytuacji uzyskania przez dwóch kandydatów równej liczby głosów. Z punktu widzenia legitymacji demokratycznej KRS bardziej preferowanym rozwiązaniem powinno być wzięcie pod uwagę liczby sądów, z których sędziowie (asesorzy i referendarze sądowi) oddali głos na danego kandydata. Podobne rozwiązanie funkcjonuje w Kodeksie wyborczym w zakresie liczby okręgów wyborczych, w których oddano głosy na kandydatów z równym wynikiem.

7) w art. 1 w pkt 3, w art. 11f po ust. 3a dodać ust. 3b–3d w brzmieniu:

„3b. Pozostałe mandaty członków Rady przydziela się na podstawie zestawienia obejmującego liczbę głosów ważnych oddanych na kandydatów w kolejności otrzymanej liczby głosów – z wyłączeniem kandydatów, o których mowa w ust. 3. Przepis ust. 3a stosuje się.

3c. Członkiem Rady zostaje kolejny kandydat z zestawienia, jeżeli uwzględnienie go w składzie Rady, o którym mowa w ust. 1, zapewnia spełnienie warunków określonych w ust. 1a. W przeciwnym razie procedurę, o której mowa w zdaniu poprzednim, przeprowadza się wobec kolejnego kandydata z zestawienia.

3d. Jeżeli zachodzą okoliczności, o których mowa w ust. 1b lub 1c, pozostałe mandaty członków Rady przydziela się kolejnym kandydatom z zestawienia, którzy nie spełnili warunków określonych w ust. 1a.”;

8) w art. 1 w pkt 3:

a) w art. 11f ust. 4 zdaniu pierwszym nadać brzmienie:

„Wspólna kadencja członków Rady, o których mowa w ust. 1, rozpoczyna się z dniem następującym po dniu ogłoszenia wyników wyborów.”;

b) w art. 11g:

– ust. 1 nadać brzmienie:

„1. Wybory członków Rady, o których mowa w art. 11f ust. 1, zarządza Państwowa Komisja Wyborcza, w drodze uchwały, ogłaszanej w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, nie później niż na

cztery miesiące przed dniem zakończenia wspólnej kadencji członków Rady, o których mowa w art. 11f ust. 1, z zastrzeżeniem art. 11s ust. 3 oraz art. 11t,”

– w ust. 2 pkt 1 nadać brzmienie:

„1) dzień wyborów, przypadający najpóźniej na miesiąc przed dniem zakończenia wspólnej kadencji członków Rady, o których mowa w art. 11f ust. 1, albo wyznaczony zgodnie z art. 11s ust. 3 albo art. 11t;”;

9) w art. 1 w pkt 3, w art. 11g ust. 2 pkt 2 nadać brzmienie:

„2) zasady wyboru członków Rady, o których mowa w art. 11f ust. 1–1c;”;

10) w art. 1 w pkt 3:

a) w art. 11g ust. 2 pkt 5 skreślić wyrazy „oraz wzór wykazu sędziów popierających zgłoszenie kandydata na członka Rady”;

b) w art. 11i:

– skreślić ust. 1 i 2,

– ust. 3 nadać brzmienie:

„3. Prawo kandydowania na członka Rady nie przysługuje sędziemu w stanie spoczynku.”;

Uzasadnienie:

Projekt ustawy zakłada wieloetapową procedurę zgłaszania kandydatów na członków KRS wybieranych spośród sędziów. Zdaniem autorów opinii, poprzedzając ocenę samego mechanizmu zgłaszania, wybór podmiotów, które mogą zgłosić kandydatów, może narazić się na zarzut arbitralności. Ograniczenie możliwości zgłaszania kandydatów wyłącznie do grup sędziów, o których mowa w art. 11i ust.1 projektowanej ustawy, wydaje się stać w sprzeczności z deklaracjami o większej demokratyzacji KRS. Będzie ono prowadziło do większego uzależnienia potencjalnych kandydatów od kolegów i koleżanek ze środowiska sędziowskiego, co w ostateczności może przełożyć się na wyniki prowadzonych postępowań w Radzie.

W naszym przekonaniu model zgłaszania kandydatów na członków Rady wybieranych spośród sędziów powinien być maksymalnie uproszczony, co pozwoli w praktyce zagwarantować bierne prawo wyborcze każdemu sędziemu oraz uniknąć zarzutów o arbitralność.

Proponujemy zatem, by każdy sędzia chcący ubiegać się o mandat w KRS mógł zgłosić się samodzielnie – bez konieczności poszukiwania wstępnego poparcia lub zabiegania o czyjekolwiek względy przed wyborami. Wybory członków Rady spośród sędziów nie powinny mieć bowiem wiele wspólnego z wyborami do innych organów przedstawicielskich, w ramach których odbywa się agitacja wyborcza a kandydaci konkurują ze sobą nie zawsze uczciwie. Stąd rekomendujemy odejście od pomysłu pośredniego zgłaszania kandydatów na rzecz samodzielnej rejestracji przez każdego zainteresowanego sędziego.

Uwaga: Poprawki nr 10, 13 i 15 należy rozpatrywać łącznie.

11) w art. 1 w pkt 3, w art. 11i po ust. 3 dodać ust. 3a w brzmieniu:

„3a. Prawo kandydowania na członka Rady nie przysługuje ponadto sędziemu, który w dniu głosowania jest:

- 1) zawieszony w czynnościach służbowych albo wobec którego zarządzone natychmiastową przerwę w czynnościach służbowych;
- 2) jest delegowany do pełnienia czynności na podstawie art. 77 § 1 pkt 2–2c albo § 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 334).”;

Uzasadnienie:

W aktualnym brzmieniu projekt umożliwia kandydowanie sędziom zawieszonym w czynnościach służbowych lub wobec których zarządzone natychmiastową przerwę w czynnościach służbowych. Propozycja eliminuje tę możliwość.

Jednocześnie, w ślad za pierwotną wersją projektu autorzy rekomendują, by do Rady kandydować nie mogli sędziowie delegowani do pełnienia czynności w Ministerstwie Sprawiedliwości lub innej jednostce organizacyjnej podległej Ministrowi Sprawiedliwości albo przez niego nadzorowanej, Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Ministerstwie Spraw Zagranicznych i Biurze KRS.

Należy pamiętać, że delegowanie wiąże się z zaprzestaniem pełnienia funkcji orzeczniczych – a taki sędzia jest poddany poleceniom służbowym kierownika urzędu. Stąd zasadne jest pozbawienie biernego prawa wyborczego tym sędziom, którzy pozostają na delegacji w dniu zarządzenia wyborów. Zakaz ten powinien dotyczyć każdego rodzaju delegowania do pełnienia funkcji administracyjnych poza sądami, gdyż może on wywoływać konflikt interesów w trakcie wyborów.

12) w art. 1 pkt 3, w art. 11j po ust. 1 dodać ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Zgłoszenie, o którym mowa w ust. 1, może zostać wniesione w postaci elektronicznej, opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.”;

Uzasadnienie:

Ze względu na organizację wyborów przez jeden organ (Państwową Komisję Wyborczą) oraz stosunkowo krótkie terminy na przeprowadzenie poszczególnych czynności wyborczych, rekomendujemy możliwość zgłaszania kandydatów także w formie elektronicznej, w tym przy wykorzystaniu platformy ePUAP.

13) w art. 1 pkt 3:

a) w art. 11j:

- skreślić ust. 3,
- ust. 4 nadać brzmienie:

„4. Zgłoszenia kandydata na członka Rady może dokonać pełnomocnik. Pełnomocnikiem może być osoba, o której mowa w art. 11f ust 2. Dokument pełnomocnictwa udzielonego przez kandydata dołącza się do zgłoszenia.”;

- skreślić ust. 5–8,

b) w art. 11k ust. 2 skreślić pkt 2;

Uzasadnienie:

Poprawka uzupełnia propozycję zgłaszania kandydatów na członków KRS samodzielnie. Kandydata może reprezentować pełnomocnik, którym jest inny sędzia, asesor sądowy albo referendarz sądowy posiadający czynne prawo wyborcze w wyborach do Rady.

14) w art. 1 pkt 3, w art. 11k ust. 2 po pkt 2 dodać pkt 3 w brzmieniu:

„3) posiadania przez pełnomocnika statusu sędziego, asesora sądowego albo referendarza sądowego.”;

Uzasadnienie:

W uzupełnieniu weryfikacji przez Państwową Komisję Wyborczą posiadania przez kandydata statusu sędziego, w przypadku, gdy reprezentuje go pełnomocnik, PKW

powinna także sprawdzić, czy posiada on status sędziego, asesora sądowego albo referendarza sądowego.

15) w art. 1 pkt 3:

a) w art. 11k:

– ust. 5 nadać brzmienie:

„5. Jeżeli Państwowa Komisja Wyborcza stwierdzi, że zgłoszenie kandydata na członka Rady nie może otrzymać prawidłowego biegu wskutek niezachowania wymagań w zakresie innym niż określony w ust. 4, w szczególności jeżeli do zgłoszenia nie dołączono dokumentu pełnomocnictwa, wzywa kandydata albo jego pełnomocnika do uzupełnienia lub poprawienia zgłoszenia, o ile nie upłynął termin zgłaszania kandydatów. Uzupełnienie lub poprawienie zgłoszenia jest możliwe do upływu terminu zgłaszania kandydatów.”

– w ust. 7 wyraz „pełnomocnikowi” zastąpić wyrazami „kandydatowi albo jego pełnomocnikowi”;

– w ust. 8 wyraz „pełnomocnika” zastąpić wyrazami „kandydata albo jego pełnomocnika”;

– w ust. 9 wyraz „pełnomocnikowi” zastąpić wyrazami „kandydatowi albo jego pełnomocnikowi”;

b) art. 11l nadać brzmienie:

„11l. Państwowa Komisja Wyborcza niezwłocznie po upływie terminu do wniesienia skargi, o którym mowa w art. 11k ust. 8, w przypadku, gdy takich skarg w tym terminie nie wniesiono, albo po wydaniu orzeczeń, o których mowa w art. 11k ust. 9, ogłasza w Biuletynie Informacji Publicznej Państwowej Komisji Wyborczej listę kandydatów na członków Rady, a także udostępnia zgłoszenia kandydatów oraz imiona, nazwiska, stanowiska i miejsca służbowe ich pełnomocników.”;

Uzasadnienie:

Poprawki doprecyzowujące możliwość występowania przez kandydata samodzielnie lub przez wyznaczonego przez niego pełnomocnika.

16) po art. 111 dodać art. 111a w brzmieniu:

„111a. 1. Prawo udzielenia poparcia kandydatowi na członka Rady, za jego zgodą, ma:

- 1) organizacja pozarządowa, która spełnia łącznie następujące warunki:
 - a) została zarejestrowana lub zgłoszona, zgodnie z obowiązującymi przepisami, nie później niż na rok przed dniem zarządzenia wyborów,
 - b) obszar jej działania obejmuje całe terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
 - c) prowadzi działalność związaną z zadaniami Krajowej Rady Sądownictwa;
- 2) związek zawodowy zrzeszający pracowników sądów lub prokuratury;
- 3) organ uprawniony do nadawania stopni naukowych w dziedzinie nauk społecznych dyscyplinie naukowej nauki prawne;
- 4) Naczelna Rada Adwokacka;
- 5) Krajowa Rada Notarialna;
- 6) Krajowa Rada Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym;
- 7) Krajowa Rada Radców Prawnych.

2. Podmiot wymieniony w ust. 1 może udzielić poparcia więcej niż jednemu kandydatowi na członka Rady.

3. Podmiot wymieniony w ust. 1 zawiadamia Państwową Komisję Wyborczą o udzieleniu poparcia kandydatowi na członka Rady, załączając do zawiadomienia:

- 1) imię, nazwisko, stanowisko i miejsce służbowe kandydata na członka Rady;
- 2) zgodę kandydata na udzielenie poparcia;
- 3) dokumenty wskazujące na uprawnienie do udzielenia poparcia – w przypadku podmiotów, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 2.

4. Zawiadomienie może mieć w postaci elektroniczną, opatrzoną kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.

5. Zawiadomienie może być złożone od dnia ogłoszenia w Biuletynie Informacji Publicznej Państwowej Komisji Wyborczej listy kandydatów, o której mowa w art. 111, jednak nie później niż na 10 dni przed dniem wyborów.

6. Państwowa Komisja Wyborcza niezwłocznie udostępnia w Biuletynie Informacji Publicznej informację o udzieleniu poparcia kandydatowi na członka Rady, zamieszczając na liście kandydatów, o której mowa w art. 111 nazwę podmiotu i datę udzielenia poparcia przy danym kandydacie.

7. Jeżeli zawiadomienie, o którym mowa w ust. 3, nie spełnia warunków określonych w tym przepisie, Państwowa Komisja Wyborcza w terminie 3 dni od dnia doręczenia zawiadomienia odmawia przyjęcia zawiadomienia. Informację o odmowie przyjęcia zawiadomienia doręcza się niezwłocznie, wraz z uzasadnieniem. Podmiot, któremu odmówiono przyjęcia zawiadomienia, może złożyć je ponownie.

8. Udzielenie poparcia kandydatowi na członka Rady stanowi podstawę do wyłączenia tego sędziego od rozpoznawania spraw w postępowaniach sądowych, w których podmiot wymieniony ust. 1 jest stroną, uczestnikiem albo wnioskodawcą.”;

Uzasadnienie:

Projektodawcy zrezygnowali z możliwości zgłaszania kandydatów na członków Rady przez podmioty inne niż sędziowie. Zarazem, autorzy poprawek zaproponowali model samodzielnego zgłaszania kandydatów – tak, aby nie musieli oni zabiegać o czyjekolwiek poparcie w celu uzyskania statusu kandydata.

Jednakże, aby utrzymać możliwie jak największą demokratyczną legitymację wyborów, niektóre podmioty powinny mieć prawo wyrażania oficjalnego poparcia już zgłoszonym kandydatom (za ich zgodą), co powinno być ponadto odnotowywane w informacji o kandydatach prezentowanej w czasie wyborów.

Do grona podmiotów uprawnionych do wyrażenia poparcia należałoby zaliczyć przede wszystkim:

- 1) organizacje pozarządowe, których cel wiąże się z zadaniami KRS;
- 2) związki zawodowe zrzeszające pracowników sądów lub prokuratury;
- 3) organy uprawnione do nadawania stopni naukowych w dziedzinie nauk społecznych dyscyplinie naukowej nauki prawne;
- 4) organy samorządów prawniczych, których członkowie są uprawnieni do zgłaszania swoich kandydatów na wolne stanowiska sędziowskie.

Podmiotom tym przysługiwałoby jednocześnie prawo do złożenia protestu wyborczego (poprawka nr 22), a okoliczność udzielania poparcia stanowić powinna przesłankę wyłączenia sędziego w postępowaniach dotyczących tych podmiotów.

Uwzględnienie tak szerokiej reprezentacji społeczeństwa na etapie wyrażania poparcia kandydatom na członków KRS wybieranym spośród sędziów zapewni o wiele dalej idące zdemokratyzowanie całej procedury i pozwoli identyfikować się z kandydatami większej części społeczeństwa mającej zróżnicowane interesy. Ewidencjonowaniem udzielanego poparcia powinna zajmować się Państwowa Komisja Wyborcza.

Uwaga: Poprawki nr 16 i 22 należy rozpatrywać łącznie.

17) w art. 1 pkt 3, w art. 11m ust. 1 wprowadzeniu do wyliczenia nadać brzmienie:

„Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego oraz prezesi sądów, o których mowa w art. 11f ust. 1:”;

18) w art. 1 pkt 3, w art. 11m ust. 1 pkt 1 nadać brzmienie:

„1) informują Państwową Komisję Wyborczą o liczbie sędziów, asesorów sądowych i referendarzy sądowych danego sądu aktualnej na dzień przekazania informacji, nie później niż na 30 dni przed dniem wyborów;”;

19) w art. 1 pkt 3, w art. 11m ust. 1 pkt 2 nadać brzmienie:

„2) po ogłoszeniu listy kandydatów na członków Rady, powołują komisję skrutacyjną składającą się przynajmniej z 3 sędziów danego sądu, w tym przewodniczącego, niebędących kandydatami na członków Rady albo ich pełnomocnikami;”;

Uzasadnienie:

W aktualnym brzmieniu projektu nie wyłączono pełnomocników kandydatów z zasiadania w komisji skrutacyjnej. Z punktu widzenia uczciwości głosowania należy wprowadzić takie wyłączenie.

20) w art. 1 pkt 3:

a) w art. 11m ust. 2 nadać brzmienie:

„2. Na zgodny wniosek właściwych prezesów sądów Państwowa Komisja Wyborcza może utworzyć jedną komisję skrutacyjną dla więcej niż jednego sądu apelacyjnego, okręgowego, rejonowego, wojskowego lub wojewódzkiego sądu administracyjnego.”;

b) w art. 1 pkt 3:

- w art. 11n ust. 1 pkt 1 wyraz „sędziów” zastąpić wyrazami „sędziów, asesorów sądowych i referendarzy sądowych”;
- w art. 11p:
 - – w ust. 5 wyraz „sędziów” zastąpić wyrazami „sędziów, asesorów sądowych i referendarzy sądowych”;

– w ust. 6 wyraz „sędzia” zastąpić wyrazami „sędzia, asesor sądowy albo referendarz sądowy”;

-- ust. 8 nadać brzmienie:

„8. Komisja skrutacyjna stwierdza uprawnienie sędziego, asesora sądowego albo referendarza sądowego do udziału w głosowaniu na podstawie listy, o której mowa w ust. 5, lub legitymacji służbowej. Odbiór karty do głosowania sędzia, asesor sądowy albo referendarz sądowy potwierdza własnoręcznym podpisem na liście.”;

21) w art. 1 pkt 3, art. 11p ust. 10 nadać brzmienie:

„10. Głos uznaje się za nieważny, jeżeli na karcie do głosowania postawiono znak „x” w kratce z lewej strony obok nazwisk większej liczby kandydatów niż określonej w art.11f ust. 2a albo nie postawiono tego znaku w kratce z lewej strony obok nazwiska żadnego kandydata.”;

22) w art. 1 pkt 3, w art. 11s ust. 1 zdaniu pierwszym nadać brzmienie:

„W terminie 14 dni od dnia ogłoszenia wyników wyborów sędzia, który kandydował na członka Rady, albo podmiot, który udzielił poparcia kandydatowi na członka Rady, może wnieść do Naczelnego Sądu Administracyjnego protest przeciwko ważności wyboru członka Rady.”;

23) w art. 1 po pkt 4 dodać pkt 4a w brzmieniu:

„4a) po art. 21 dodaje się art. 21a w brzmieniu:

„21a. 1. Posiedzenia Rady są protokołowane.

2. Niezależnie od sporządzenia protokołu, na podstawie zapisu transmisji obrad sporządza się stenogram z przebiegu posiedzenia Rady.

3. Rada niezwłocznie udostępnia w Biuletynie Informacji Publicznej:

- 1) projekty porządku posiedzenia Rady;
- 2) uchwały Rady;
- 3) zapis transmisji obrad Rady;
- 4) protokoły z posiedzeń Rady i stenogramy ich przebiegu;
- 5) uchwały i stanowiska zespołów wyznaczonych w celu przygotowania spraw indywidualnych do rozpatrzenia na posiedzeniach Rady;

- 6) opinie Ministra Sprawiedliwości przedstawione w sprawach indywidualnych;
- 7) protokoły z posiedzeń zespołów, o których mowa w pkt 5 – o ile zostały sporządzone.”;”;

Uzasadnienie:

Cel projektu, jakim jest zwiększenie niezależności i legitymacji demokratycznej KRS, powinien mieć również swój wyraz w funkcjonowaniu Rady. Stąd rekomendujemy, aby oprócz transmisji z obrad, z posiedzeń KRS sporządzany był również stenogram. Pozwoli to także wszystkim zainteresowanym w lepszym stopniu kontrolować działalność Rady, gdyż przeszukanie stenogramu jest mniej czasochłonne niż oglądanie wielogodzinnych transmisji z obrad – które zazwyczaj zwoływane są na okres kilku dni. Jednocześnie kluczowe dokumenty dotyczące prac KRS powinny być niezwłocznie udostępniane w Biuletynie Informacji Publicznej.

- 24) w art. 1 skreśla się pkt 5;

Uzasadnienie:

Projektodawcy proponują powołanie przy KRS nowego organu – Rady Społecznej, której głównym zadaniem miałyby być przedstawianie opinii w sprawach rozpoznawanych kandydatur na wolne stanowiska sędziowskie i asesorskie, a ponadto w innych kwestiach na wniosek Prezydium Rady. W jej skład miałyby wchodzić dziewięciu członków wskazanych przez samorzady prawnicze, Radę Główną Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Rzecznika Praw Obywatelskich i Prezydenta RP. Kadencja Rady Społecznej trwałaby cztery lata.

Opowiadając się za jak największą kontrolą obywateli nad wykonywaniem zadań przez KRS, jesteśmy zdania, że Rada Społeczna w kształcie opisanym w projekcie będzie niestety ciałem fasadowym. Chociaż wskazane podmioty miałyby względną dowolność w wyborze swoich przedstawicieli do Rady Społecznej, to można się spodziewać, że w większości będą to osoby wywodzące się ze środowisk samorządów prawniczych lub blisko powiązane z podmiotami uprawnionymi do wskazywania swoich członków. Z kolei, z punktu widzenia kompetencji Rady Społecznej, warto zauważyć, że projektodawcy nie przewidują uchylecia art. 36 ust. 2 ustawy o KRS, który już zakłada udział przedstawicieli organów poszczególnych samorządów prawniczych w posiedzeniach zespołów opiniujących kandydatów wykonujących te zawody. Trudno więc znaleźć namacalną wartość dodaną tak skonstruowanej Rady Społecznej.

Gdyby chcieć zapewnić skuteczną i niezależną kontrolę nad rozpatrywaniem przez KRS kandydatur na wolne stanowiska sędziowskie i asesorskie, to w składzie Rady Społecznej powinni znaleźć się przedstawiciele innych profesji kluczowych z punktu widzenia oceny predyspozycji kandydatów, w tym etyki pracy czy umiejętności miękkich.

W rezultacie autorzy opinii proponują wykreślenie przepisów dotyczących Rady Społecznej i gruntowną analizę innych możliwych rozwiązań przewidujących obywatelską kontrolę prac KRS oraz wprowadzenie ich w późniejszym terminie.

Z tą poprawką koresponduje poprawka nr 32 skreślająca przepisy dotyczące wyboru pierwszego składu Rady Społecznej.

Uwaga: Poprawki nr 24 i 32 należy rozpatrywać łącznie.

25) w art. 1 kropkę po pkt 5 zastąpić średnikiem i dodać pkt 6 w brzmieniu:

„6) po art. 28 dodaje się art. 28a w brzmieniu:

„Art. 28a. Od dnia złożenia kandydatury na wolne stanowisko sędziowskie przez osobę będącą sędzią albo asesorem sądowym do dnia uprawomocnienia się uchwały Rady w sprawie indywidualnej dotyczącej powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego albo do dnia umorzenia postępowania w tej sprawie:

- 1) członek Rady wybrany spośród sędziów podlega wyłączeniu od rozpoznawania w postępowaniach sądowych środków zaskarżenia od orzeczeń wydanych przez sąd, w którego składzie zasiadał ten sędzia albo asesor sądowy;
- 2) sędzia albo asesor sądowy podlega wyłączeniu od rozpoznawania w postępowaniach sądowych środków zaskarżenia od orzeczeń wydanych przez sąd, w którego składzie zasiadał członek Rady wybrany spośród sędziów”;

Uzasadnienie:

Zarówno sędziowie (asesorzy sądowi) kandydujący na wolne stanowiska sędziowskie, jak i członkowie Rady wybrani spośród sędziów powinni podlegać wyłączeniu w postępowaniach sądowych, w których ocenialiby wydawane przez siebie orzeczenia. Okres wyłączenia powinien trwać od momentu zgłoszenia kandydatury do uprawomocnienia się uchwały KRS o przedstawieniu lub odmowie przedstawienia kandydata lub umorzenia postępowania. Na wymóg zapewnienia niezależności procesu nominacji sędziów, także w aspekcie orzeczniczym, wskazuje m.in. Trybunał Sprawiedliwości

UE (zob. wyrok TSUE z 7 września 2023 roku, *Asociația „Forumul Judecătorilor din România”*, C-216/21, EU:C:2023:628, pkt 78–80).

26) w art. 1 po pkt 6 dodać pkt 7 w brzmieniu:

„7) w art. 43 po ust. 2 dodaje się ust. 3 i 4 w brzmieniu:

„3. Niezależnie od okoliczności wymienionych w ust. 1 i 2, jeżeli na stanowisko sędziowskie swoją kandydaturę zgłosił członek Rady, uchwała w przedmiocie przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu sędziego, w części obejmującej tego kandydata, staje się prawomocna po upływie 3 miesięcy od dnia rozpoczęcia kolejnej wspólnej kadencji członków Rady wybranych spośród sędziów.

4. Po rozpoczęciu kolejnej wspólnej kadencji członków Rady wybranych spośród sędziów, lecz przed upływem okresu, o którym mowa w ust. 3, Rada może uchylić uchwałę, o której mowa w tym przepisie, większością 3/5 głosów. W takim przypadku Rada ponownie rozpatruje tę sprawę.”;

Uzasadnienie:

W ocenie autorów poprawek należy skonstruować mechanizm ograniczający ryzyko wystąpienia konfliktu interesów w przypadku, gdy w konkursach na wolne stanowiska sędziowskie biorą udział sami członkowie KRS. Rekomendujemy, by w przypadku, gdy członek Rady otrzyma nominację, uchwała KRS, w zakresie dotyczącym zainteresowanego, ulegała z mocy ustawy zawieszeniu do czasu wyboru członków Rady następnej kadencji. Nowy skład KRS miałby trzy miesiące na uchylenie uchwały większością 3/5 głosów – co w rezultacie oznaczałoby konieczność ponownego rozpatrzenia sprawy. Zapewni to z jednej strony prawo do ubiegania się przez członków Rady o awans zawodowy, a jednocześnie pozwoli, w sposób proporcjonalny, uniknąć ewentualnych nadużyć i zapewnić weryfikację awansu członków KRS w zmienionym składzie.

27) w art. 1 po pkt 7 dodać pkt 8 w brzmieniu:

„8) w art. 44 ust. 1 skreśla się zdanie drugie.”;

Uzasadnienie:

Z punktu widzenia równości wobec prawa i dostępu do służby publicznej na równych zasadach, a także zwiększenia rzetelności prac Rady, należy uchylić przepis

uniemożliwiający wniesienie odwołania od uchwały Rady przez kandydatów na stanowisko sędziego w Sądzie Najwyższym.

28) art. 2 nadać brzmienie:

„Art. 2. Z dniem ogłoszenia, w drodze obwieszczenia, o którym mowa w art. 11q ust. 2 ustawy zmienianej w art. 1, wyników wyborów, o których mowa w art. 3 ust. 1 niniejszej ustawy, mandat członków Krajowej Rady Sądownictwa wybranych przez Sejm na podstawie art. 9a ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu dotychczasowym wygasa.”;

Uzasadnienie:

Propozycja zakłada, że z dniem ogłoszenia wyników wyborów „ustaje działalność w Krajowej Radzie Sądownictwa osób wybranych przez Sejm do Krajowej Rady Sądownictwa”. Taka konstrukcja przepisów może wskazywać na przyjęcie koncepcji nieskutecznego nabycia członkostwa przez obecnych członków KRS wybranych spośród sędziów.

Należy krytycznie odnieść się do tego typu koncepcji. Rozumowanie takie nie znajduje oparcia w orzecznictwie sądów europejskich, a sama ustawa, jakkolwiek rażąco wadliwa, korzysta z domniemania konstytucyjności. Podobnie, podjęte na podstawie ustawy o KRS czynności, w tym uchwały Sejmu o wyborze członków Rady, korzystają z domniemania zgodności z prawem. Gdyby chcieć spójnie zastosować tę koncepcję, należałoby konsekwentnie twierdzić, że od pierwszego posiedzenia KRS w zmienionym składzie do chwili obecnej Rada nie podjęła żadnej uchwały (brak kworum), co prowadzi do wniosku, że nie doszło do skutecznego przedstawienia wniosków o powołania na stanowiska sędziowskie. Rzutuje to z kolei na ważność orzeczeń wydanych przez tak powołane osoby. Z perspektywy budowania zaufania obywateli do państwa oraz przywracania wartości rządów prawa zgodnie z prawem założenie nieskutecznego nabycia członkostwa przez obecnych członków KRS wybranych przez Sejm jest więc nie do zaakceptowania.

Zdaniem autorów opinii dopuszczalną i w pełni mieszczącą się w ramach regulacji konstytucyjnych i europejskich (a w związku z tym pożądaną) konstrukcją, jest wygaszenie mandatów obecnych członków Rady wybranych przez Sejm spośród sędziów, celem przywrócenia niezależności KRS. Przyczyną jej utraty była przede wszystkim zmiana modelu wyboru członków Rady spośród sędziów, co znajduje potwierdzenie w orzeczeniach zarówno TSUE, jak i ETPC. Zarazem nie jest możliwe stopniowe wygaszanie kadencji poszczególnych obecnych członków KRS i zastępowanie ich sędziami wybranymi przez sędziów, gdyż opisywana wadliwość dotyczy w równym

stopniu wszystkich piętnastu sędziów zasiadających obecnie w Radzie. Stąd niezbędna i adekwatna ingerencja w skład KRS wymaga jednoczesnego wygaszenia wszystkich mandatów z mocy prawa.

29) w art. 3 skreślić ust. 2;

Uzasadnienie:

Autorzy propozycji przyjęli, że sędziowie powołani na wniosek KRS, w skład której wchodził sędziowie wybrani przez Sejm, nie będą mogli ubiegać się o mandat członka Rady podczas pierwszych wyborów członków KRS po wejściu w życie ustawy.

Rozwiązanie to uznajemy za nieuzasadnione i nieproporcjonalne. Należy przypomnieć, że stwierdzone naruszenia wymogów skutecznej ochrony sądowej oraz prawa do sprawiedliwego procesu dotyczą jedynie orzekania przez sędziów powołanych na wniosek obecnej KRS i zasiadania przez nich w składach sądów. W żadnym z rozstrzygnięć wiążących Rzeczpospolitą Polską nie zakwestionowano ich statusu jako sędziów; ponadto samo państwo honoruje ten status, m.in. uznając wydane orzeczenia czy wypłacając tym sędziom wynagrodzenia.

Fakt, że udział danej grupy sędziów w składach orzekających przesądza o naruszeniu prawa do sądu i rodzi właściwe temu konsekwencje procesowe, sam w sobie nie uzasadnia odebrania im biernego prawa wyborczego w wyborach do Rady. Rozwiązanie to mogłoby być do zaakceptowania w przypadku, gdyby to sama KRS otrzymała kompetencję do ponownej oceny procesu nominacyjnego sędziów powołanych na wniosek obecnej Rady, względnie zdolności tych sędziów do zapewnienia skutecznej ochrony sądowej. Tymczasem opiniowany projekt w żadnym fragmencie nie przewiduje takich przepisów.

30) w art. 3 po ust. 2 dodać ust. 2a w brzmieniu:

„2a. W wyborach, o których mowa w ust. 1, nie stosuje się przepisu art. 10 ustawy zmienianej w art. 1.”;

31) w art. 3 po ust. 2a dodać ust. 2b w brzmieniu:

„2b. Kandydat w wyborach, o których mowa w ust. 1, który w dniu wyborów byłby delegowany do pełnienia czynności na czas nieokreślony na podstawie art. 77 § 1 ust. 2–2c i § 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 334), może ustąpić z delegowania bez zachowania terminu, o którym mowa w art. 77 § 4 tej ustawy.”;

32) skreślić art. 5;

33) art. 6 nadać brzmienie:

„Art. 6. Ustawa wchodzi w życie po upływie 6 tygodni od dnia ogłoszenia.”

Uzasadnienie:

Zważywszy na objętość i skutki przewidywanych zmian, zaproponowane czternastodniowe *vacatio legis* wydaje się w ocenie autorów zbyt krótkie. O ile obiektywnie konieczne jest niezwłoczne przywrócenie niezależności KRS, to już sam ten proces powinien spełniać m.in. wymogi prawidłowej legislacji, w tym obowiązek określenia „odpowiedniego” terminu wejścia w życie ustawy.

W naszym przekonaniu termin ten powinien wynosić co najmniej 6 tygodni, biorąc pod uwagę czas niezbędny na przygotowanie wyborów czy, jak wskazano wyżej, konsekwencje dla możliwości ubiegania się o mandat członka Rady.

Autorzy poprawek:

Patryk Wachowiec

Analitik prawny FOR

patryk.wachowiec@for.org.pl

Eryk Ziędalski

Młodszy analitik prawny FOR

eryk.ziedalski@for.org.pl